

Reflexions sobre la mort i l'esperança

Patronat de la Fundació Joan Maragall

La pandèmia ha provocat ressonàncies espirituals intenses, enfrontant-nos a límits existencials. La reflexió sobre la mort s'ha fet inevitable en una societat poc acostumada a parlar-ne. Això desvetlla preguntes i angixes: por del dolor i del desconegut, de perdre algú estimat, de deixar desvalguts els qui ens necessiten... Segui com sigui, parlar de la mort redefeix les prioritats vitals, relativitza preocupacions i desigs, i ens recorda la fragilitat de la nostra condició. Meditar sobre la mort –filosofia i religió en tenen llarga experiència– pot donar més profunditat al gust de viure i a la sensibilitat envers els altres. Aquí oferim cinc reflexions des de l'humanisme cristià, referents a l'acció, el pensament, l'ètica, l'esperança i la transcendència.

El cristianisme és, entre d'altres coses, una crida a l'acció. Caritas o l'hospital de Campanya de Santa Anna són exemples d'acollida, ajut i escolta. Però l'acció no s'exhaureix en l'emergència. Reclama també estratègies que cor-

regeixin estructures injustes, i recerca al servei de la salut i el progrés de tothom, com ho demana la doctrina social de l'Església. El saber, l'esforç i la humanitat del personal sanitari i de les residències de gent gran mereixen lloança i agraïment. També hem vist la importància de serveis essencials sovint poc valorats i mal retribuïts: tal com les Benaurances, la pandèmia ha capgirat provisionalment els nostres criteris de valoració.

Parlar de la mort redefeix les prioritats, relativitza preocupacions i desigs, i ens recorda la nostra fragilitat

L'humanisme cristià és també una crida al pensament sobre problemes existencials. En destaquem tres en la pandèmia: a) l'increment del nombre de defuncions per la covid, que ha posat la mort en un lloc preeminent; b) la mort en solitud durant les primeres etapes de la pandèmia, tan colpidora; c) la concentració de defuncions a les residències de gent gran, que fa reflexionar so-

bre les condicions de vida en la vellesa i, d'altra banda, l'augment del nombre d'intents de suïcidi en gent jove, tan inquietant. Quin sentit té tanta mort, tanta destrucció econòmica, a la llum de la creença en la providència divina? Si pensem que Déu fa ser i deixa ser, autònomament, un món regit per unes lleis de la naturalesa, en què sigui possible una certa llibertat i plenitud vital, dintre dels atzars i dels conflictes de les passions humanes, la pandèmia no és vista com un càstig sinó com una conseqüència del dinamisme natural (mutacions dels virus) i social (aglomeracions humanes, viatges excessius). Creiem que, enllà de tot mal, Déu rescatarà les víctimes de la història.

La reflexió ètica ha tingut tres aspectes principals. En bioètica, la selecció dels malalts en condicions de disponibilitat limitada de recursos: a qui donar prioritat? En ètica econòmica, la producció de vacunes, el grau de guanys i la distribució en països pobres. En ètica política, la tensió entre economia i salut: avantposar economia a salut pot comportar milers de morts addicionals; avantposar la salut pot enfonsar molts llocs de treball. Les perplexitats dels polítics respecte d'aquests factors han estat considerables. Ha estat ètic, però, convertir-ho en un camp de batalla?

L'esperança és un element constitutiu de les religions. Les institucions religioses intenten oferir acolliment i escolta on els serveis públics no donen l'abast: és l'esperança de les obres de misericòrdia, de l'energia de l'esperit. En la mort, la religió procura un consol ampli i profund més enllà del de la família i els amics. La impossibilitat de celebrar funerals i d'acomiar-se dels difunts ha fet que la mort tingués un element afegit de dolor exis-

El cristianisme proposa una visió transcendent, silenciada pràcticament en la cultura predominant

tencial. Bona part del procés de resposta a la mort es confia a psicòlegs i psicoterapeutes mentre que els àmbits filosòfic i espiritual, més generals, queden en un terreny llunyà, en sintonia amb una visió molt centrada en l'individu. A diferència de les epidèmies anteriors, en què l'esperança religiosa era prioritària, avui l'esperança immediata de molta gent se situa més en l'àmbit de la medi-

cina, però esperança religiosa i esperança mèdica es poden combinar bé, en una col·laboració millor entre ciència, humanisme i espiritualitat.

Finalment, el cristianisme proposa una visió transcendent, silenciada pràcticament en la cultura predominant. Creiem que fins i tot en les pitjors circumstàncies Déu ens acompanya. L'esperança de la resurrecció va més enllà del nostre amor i el nostre record. No és guany ni conquesta nostra sinó do de Déu, obert a tothom: Déu pot recordar els qui ningú no recorda i estimar els qui mai no han estat estimats. Però abans de la Resurrecció hi ha la Passió: no es tracta d'esperances ensucrades per vèncer la por de la mort.

Els problemes immediats no han de fer oblidar problemes que persistiran: canvi climàtic, regressió autoritària, increment de les desigualtats, polarització i radicalització de la societat, paper de les noves tecnologies. Som a les portes d'un món incert i nou.

Text elaborat per: PATRONAT FUNDACIÓ J. MARAGALL (DAVID JOU, JAUME DANTÍ, NÚRIA ICETA, JAUME ANGELATS, FRANCESC TORRALBA, MAR PÉREZ, MAR ROSÀS, MARGARITA MAURI; EMÉRITS: PERE LLUÍS FONT, JOSEP M. CARBONELL, ANTONI MATABOSCH; MIQUEL CALSINA, DTR. 'QÜESTIONS DE VIDA CRISTIANA').